

Vogelleven langs de Groningse wadkust

Door Onno de Bruijn

Zoals vaak tevoren eindigde de wekelijkse vlucht uit de stad ook déze maal aan de voet van de zware zeedijk. En ook nú moest ik weer toegeven aan die wonderlijke drift om deze laatste afsluiting in één zegevierende stormloop te nemen.

Het is eb. Woest en ongerept liggen de buitendijkse gronden voor mij. Een dankbaarder contrast met de jachtige stad van een uur geleden is nauwelijks denkbaar. Dichtbij de dijk de geelgroene, gave strandweiden. Het wilde, door slenken doorsneden gedeelte van de kwelder strekt zich daarachter zeewaarts uit, zover als het oog op het nog vroege uur kan reiken.

Mijn stille gedachten worden verdrongen door de resoluutheid van vroeger; eerst nu dringt dan ook het ver verwijderde geknor tot mijn bewustzijn door. Rotganzen! Hun aanwezigheid doet mij besluiten om het eerste gedeelte van de dag, die in al zijn gelukzaligheid aanbreekt, door te brengen in hún domein: ginds, aan de horizon, het grensgebied tussen voorland en water.

Wulpen trekken al roepend evenwijdig aan mij op naar de waterlijn in de verte. Als na enkele honderden meters ook het laatste schaap mij op de smalle dam heeft laten passeren, ben ik volkomen alleen in een van vogelgeluiden ruisende eenzaamheid. Af en toe blijf ik staan om kort een blik te werpen op de vogelwolken in de verte. Opgewonden door de aanblik van de geweldige vogelscharen moet ik mij telkens daarna bedwingen om niet sneller te gaan lopen.

Links en rechts vliegen uit drooggevalen kreekjes tureluurs op, zilverplevieren strijken weemoedig roepend laag over de steeds schaarser wordende begroeiing af. Vlak naast mij, uit een geultje, vliegt een verlate zwarte ruit op en boven mij ijlt een groepje ranke pijlstaarten in rechte koers naar zee.

In dit landschap valt de witte plukrest reeds van verre op. Vol gespannen verwachting buig ik mij er over heen om me direkt daarna weer triomfantelijk op te richten: slechtvalkenwerk! Onweerstaanbaar worden mijn gedachten teruggevoerd naar die stormachtige novemberavond in de Achterhoek. Toen, nu twee jaar geleden, zag ik hem voor het laatst: die slechtvalk, met koninklijke onverzettelijkheid zijn trektocht voortzettend en, optornend tegen de westerstorm, minutenlang tegen de avondhemel verankerd. Een afscheid; welk een bittere ironie, dat de mens ook zijn edelvalk zou blijken te offeren in zijn nietsontziende zucht naar „efficiency”.

Maar vandaag geen sombere gedachten! De nu opgekomen zon werpt een schitterend licht op het ver voor mij liggende Rottum. Onder deze belichting laat de zwaargebouwde vogel, die verrassend snel laag boven de golven voortvliegt, zich gemakkelijk met het blote oog als een zee-duiker herkennen. Nijdig onderdruk ik de reflex om mijn kijker op de vogel te richten, om niet ten behoeve van een soortbepaling het beeld van de voortijlende vogel uit zijn verrukkelijke entourage te rukken.

Wanneer ik bij de laatste dwarswering van rijshout ben aangekomen, ga ik rustig zitten. Merkwaardig is, hoe weinig verstoring mijn komst hier, een halfuur wadopwaarts, teweegbrengt. Enkele tientallen meters voor mij blijven de honderden bontjes rustig fourageren. Ik onderscheid zowaar nog een krombek, wonderlijk genoeg geflankeerd door twee kleine strandlopers. Geregeld vliegen zilverplevieren en kanoeten langs, een groepje strandplevieren strijkt vlak voor me neer, doch gaat meteen weer op de vleugels. Op iets grotere afstand de honderden scholeksters, in gezelschap van wulpen, waarvan sommige tot aan hun buik in het water staan.

Een langgerekte eendengroep — nog verder landafwaarts gelegen — blijkt te bestaan uit wilde eenden en bergers, grotendeels rustend op hooggelegen slibruggen; een aantal fourageert iets verder samen met wat smienten, pijlstaarten en enkele eidereenden. Een forse, afgezonderde eend blijkt inderdaad een grote zeeëend te zijn.

Bij het langzame afstrijken van de horizon vang ik het op mij toevliegende vogeltje al op grote afstand in het kijkerbeeld op. Altijd weer die wonderlijke spanning bij het naderen van trekkers uit zee! Langzaam komt het in zwakgolvende vlucht naderbij en strijkt na enkele langere bogen doodvermoeid op de eerste verheven rustplaats neer — haast onder mijn handbereik. Het is een sneeuwgor. Na enkele minuten blijkt hij weer voldoende kracht te hebben opgedaan om voedsel te kunnen zoeken, hierbij soms tussen mijn voeten doorlopend. Ik moet krampachtig moeite doen om niet hardop in lachen uit te barsten.

Zo, alleen met mijn gedachten en met de vogels, verstrijkt de tijd. Steeds

grotere groepen eenden en strandlopers zwermen nu onrustig rond. Groepjes scholeksters en wulpen vliegen over, nu landinwaarts. De vloed komt op. Ik besluit terug te gaan. Weer bij de dijk gekomen plof ik neer en laat mijn ogen peinzend over de kwelder dwalen. Hier zal ik het komend voorjaar het nest van de kleine bonte strandloper zoeken!

Een snel naderende stip doet mij naar de kijker tasten. Nimmer op mijn tochten hierheen miste ik het sinnelleken! Ook nu doet mijn aanwezigheid haar niet merkbaar van haar koers afwijken. Wanneer ze recht boven mij is, valt de gelijkenis op met de slechtvalk van weleer uit de onvergetelijke Achterhoek. Tegen de dijk opkruipend om haar te kunnen blijven volgen, zie ik nog juist hoe het roofvogeltje in de verte met wondere wendingen een groepje leeuweriken achtervolgt.

Ik besluit terug te keren door de Linthorst-Homanpolder: enkele honderden hectares akker tussen Waker en Dromer, de meeste geploegd, enkele braakliggend. Ook hier weer die vogelrijkdom, die het gehele Waddengebied met zijn aangrenzende gronden eigen is. Een groep van een veertigtal sneeuwgorzen vliegt als een golvend mozaïek laag boven de zwarte grond voort. Van het schor komen steeds groepen fraters, die meestal weer over de dijk verdwijnen na een luidruchtige rondvlucht boven de kale akkers. Uit een slootkant vliegen twee grauwe gorzen op. De lucht is vol met de gedempte, heldere loktonen van strandleeuweriken. Wanneer ik dwars over de versgeploegde akkers voortstompel, vliegen er geregeld in

kleine groepjes op, waarbij hun zilverwitte onderdelen soms helder oplichten.

In de namiddag hoor ik ver weg de wiekende tonen van een grote groep kolk ganzen. Twee weken geleden, toen ik samen met vriend Co hier was, waren het kleine riet ganzen, die groep na groep overkwamen, nauwkeurig de kustlijn volgende, op weg naar Makkum. Het welluidende, aangehouden „psjoeww” van de ijsgors doet me plotseling verheugd omhoog kijken. In krachtige vlucht vliegt een tweetal over. Nergens zag ik ze zo goed en zoveel als hier. Uit ervaring weet ik, waar de kans het grootst is ze in dit gebied aan te treffen.

Ook nu heb ik nog maar juist het met onkruid overwoekerde stoppelveld betreden, of de eerste vliegen roepend vlak voor mij op. Tenslotte is een veertigtal in de lucht, die gevuld is met hun tikkende, harde vluchtroep. Zoals altijd duurt het lang, voordat de opgestoten groep weer invalt, bijna onveranderlijk op de oude, favoriete plaats. De brede, lichte halstring blijkt weer tijdens de vlucht een goed kenmerk te zijn en accentueert het drukke koppatroon, waardoor de vogel de kenmerkende „zwarte” kop krijgt. Ook nu weer valt bij sommige vliegende exemplaren het contrast op tussen de donkere rug en de lichtergekleurde vleugels, die met een zilvergrijs waas overtrokken lijken te zijn.

Aan het eind van de middag ben ik tot de som van 70 (!) ijsgorzen, 60 sneeuwgorzen, 65 strandleuweriken en enkele honderden fraters gekomen. Een schitterend totaal.

Wanneer ik naar de bromfiets terugloop, rollen de eerste avondnevels al aan. Plotseling overvalt mij weer dat vreemde gevoel van melancholie.

Meer dan ooit in de geschiedenis van het natuurbehoud in Nederland is een kritiek stadium aangebroken. Nog slechts een kleine voortgang op de ingeslagen weg en de inpoldering van de Waddenzee is een — op papier voldongen — feit geworden. Meer dan ooit is een volledige inzet vereist van een minderheid, die weigert — *juist* in deze tijd — álles in materiële waarden uit te drukken. Nóg is het niet te laat. Maar steeds meer dringt zich een moedeloos gevoel op van een duivelse onafwendbaarheid, wanneer men de koppigheid aanschouwt, waarmee de mens de laatste ongerepte levensgemeenschappen verwoest. „Wie de natuur niet beschermt, richt zichzelf te gronde”. Hij, die dit meent te moeten loochenen, maakt onverbiddelijk een tweede, gruwelijke profetie waar: „Het nageslacht in de cultuurwoestijn zal ons terecht vervloeken”.